

Lerums
kommun

Kommunal lägesbild och åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete

Enligt lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete,
(2023:196)

Typ av styrdokument	Handlingsplan
Datum för fastställande	2026-06-26
Beslutsinstans	Kommundirektör
Dokumentsansvarig	Säkerhetschef

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte	3
2. Lägesbild och orsaker	3
2.1 Prioriterade områden	3
2.2 Identifierade orsaker	5
3. Åtgärder	5
3.1 Gemensam kunskapsgrund och lägesbild	5
3.2 Operativa mål	5
3.2.1 Fortsatta satsningar	5
3.2.2 Planerade satsningar	7
3.3 Kunskapshöjande insatser om vad som är brottsligt	7
3.3.1 Fortsatta satsningar	8
3.3.2 Planerade satsningar	8
4. Uppföljning	8

1. Inledning

Den här åtgärdsplanen är utformad enligt lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Samtliga kommunens sektorer har i ett förvaltningsövergripande samarbete tagit fram en lägesbild, identifierat prioriterade områden och bedömt vilka lämpliga åtgärder som ska omfattas av det brottsförebyggande arbetet. Åtgärdsplanen ska revideras vartannat år.

1.1 Syfte

Syftet med åtgärdsplanen är att minska brottsligheten i Lerums kommun genom att förebygga de underliggande orsakerna, skapa en gemensam kunskapsgrund och en gemensam lägesbild. Genom åtgärderna strävar kommunen efter att skapa en miljö där invånarna känner sig trygga och där brottsligheten minskar.

2. Lägesbild och orsaker

2.1 Prioriterade områden

- Ungdomskriminalitet*
- Våld i nära relationer
- Välfärdsbrottslighet

* Fokus ungdomskriminalitet: organiserad brottslighet, narkotika, hot och våld, skadegörelse samt problematiska ungdomshäng då motorburen ungdom bidrar till otrygghet, ordningsstörningar och trafikfarligt beteende.

Antalet anmälda narkotikabrott i riket ökade med 16% från 2023 till 2024 och minskade 4% under 2025. Det noterades en ökning med 25% i Lerums kommun från 2023 till 2024. Under 2025 låg antalet anmälda narkotikabrott i kommunen på motsvarande nivå som under 2024. Ökningen sedan 2023 kan till viss del förklaras av ökade polisiära satsningar och den nya postlagstiftningen som trädde i kraft under 2023, vilken har resulterat i fler anmälda narkotikabrott.

Samtidigt visar den kommunala trygghetsmätningen från 2025 att berusade eller narkotikapåverkade personer utomhus, generellt inte upplevs som ett problem.

Den kvalitativa kartläggningen som kommunen genomfört visar att tjänstepersoner som möter narkotikabrottslighet upplever att den negativa utvecklingen framför allt sker i ålderskategorin 13–19 år. Det pågår ett ordinarie arbete och åtgärder kopplat till målen i budget, för att minska risken att unga kommer i kontakt med eller använder narkotika.

Kommunens analys visar även att hot mellan ungdomar i kommunen som inte syns i anmälningssstatistiken, är ett problem. I den digitala kommunikationen observeras en jargong med hot, kränkningar och annan psykisk misshandel.

Skadegörelsebrotten har också en negativ påverkan. Det är framför allt kommunala fastigheter (särskilt skolor), som utsätts för skadegörelse enligt anmälningsstatistiken. Sedan den förra lägesbilden togs fram har kommunen dock noterat en minskning gällande skadegörelse kopplat till exempelvis skolmiljöer. En förklaring till detta tros vara det ökade antalet riktade bevakningsinsatser och nattvandring. Det har även beslutats om att införa trygghetskameror för att skydda fasader till tre av kommunens grundskolor.

Våld i nära relationer har identifierats som ett prioriterat område då det ofta är ett dolt problem som kan få allvarliga konsekvenser för de drabbade. För att motverka detta har Lerum kommun implementerat ett heltäckande arbete där alla medarbetare inom förvaltningen utbildas kring våld i nära relationer.

Utbildningen ska öka kunskapen och medvetenheten bland medarbetarna, vilket i sin tur stärker deras förmåga att identifiera, hantera och stödja personer som utsätts samt utsätter andra för våld i nära relationer.

Sedan den förra åtgärdsplanen togs fram har en stor del av personalen inom sektor utbildning samt sektor Stöd och omsorg utbildats gällande våld i nära relationer. Enskilda kommunala verksamheter genomför även egna satsningar, till exempel fritidsgårdarna som arbetar aktivt mot machokultur.

Kommunen har mottagit ett flertal klagomål från kommuninvånare ang. otrygghet och ordningsstörningar, då stora ungdomsgrupperingar samlats på offentliga platser i kommunen. Vid dessa sammankomster beskrivs en allmänt stökig stämning på plats då det ofta spelas hög musik från motorfordon, hörs "skrikande" bromsljud, förekommer fylla, narkotika, trafikfarligt beteende och trafikstörningar. Det finns begränsade möjligheter att avvisa grupperingarna eftersom sammankomsterna ofta är på offentliga platser.

Motocrossåkning har även förekommit i grusgropen i Gråbo, vilket bryter mot terrängkörningslagen och hotar det klassificerade art- och vattenskyddsområdet. Kommunen har därför satt upp förbudsskyltar och hänvisat åkning till Skallsjö motocrossbana i Floda.

Regeringen gav i november 2023 Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, Länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Åklagarmyndigheten i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete för barn och unga som riskerar att begå, eller begår grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet.

Syftet med samverkanstrukturen är att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser. Syftet är också att säkerställa att det är effektiva och ändamålsenliga åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet.

Mot bakgrund av detta har det inrättats ett BOB-råd (Barn och unga i Organiserad Brottslighet) i Lerums kommun under 2026.

I åtgärdsplanen kommer de prioriterade områdena att hanteras inom ramen för de operativa målen.

2.2 Identifierade orsaker

- Brist på kunskap om narkotikans negativa inverkan på individ och samhällsnivå samt ökad liberal inställning till narkotika
- Bristande kunskap om vad som är brottsligt
- Brist på kapabla väktare
- Bristande kunskap om våld i nära relationer
- Brist på lämpliga uppehållsplatser för kommunens motorburna ungdomar eller ovetskap om dessa.
- Möjligheter att uppehålla sig på olämpliga platser för oorganiserade ungdomshäng
- Nationell problematik med rekrytering av barn och unga som utförare på uppdrag av kriminella nätverk

3. Åtgärder

Åtgärderna ska vara kunskapsbaserade, kända inom förvaltningen och syfta till att förebygga orsakerna till brottsligheten som identifierats i lägesbilden.

3.1 Gemensam kunskapsgrund och lägesbild

En gemensam lägesbild över aktuella insatser gör det möjligt att uppnå en effektivare samordning av förvaltningens arbete, gör det möjligt att koordinera samt prioritera insatserna och underlättar uppföljningen samt utvärderingen av insatserna. Lägesbilden kan också ge beslutsfattare en bättre överblick över aktuell situation, vilka insatser som genomförs samt en grund för vidare beslut.

3.2 Operativa mål

3.2.1 Fortsatta satsningar

- Utveckling av det kommunala Trygghetsrådet.
Rådet representeras för närvarande av kommunpolitiker, aktörer från den kommunala förvaltningen, polis och räddningstjänst
- Utveckling av de Trygghetsforum som har etablerats i Lerum centrum, Floda centrum och Gråbo centrum.

Forumet representeras för närvarande av lokalt förankrade verksamheter och syftar till att gemensamt förebygga och minska brottslighet samt otrygghet genom insamling av observationer, identifiering av behov och genomförande av preventiva insatser. Arbetsmetoden EST (effektiv samordning för trygghet) tillämpas

- Narkotikahundsök inom kommunens grund- och gymnasieskola samt vid behov narkotikautbildningar med hjälp av upphandlad leverantör
- Kommunalt samarbete med Systembolaget, exempelvis gällande antilangningskampanjer inför vissa högtider
- Riktade bevakningsinsatser med nattvandrare, väktare, ordningsvakter och trygghetskameror
- Inventering av det brottspreventiva arbete som utförs i kommunens verksamheter, i syfte att koordinera samarbeten och prioritera insatser
- Kontinuerlig och strukturerad dialog med unga, i syfte att få återkoppling och underlätta beslutsfattande om det brottspreventiva arbetet som utförs samt vilka kompletterande åtgärder som behövs
- Samarbete mellan kommunen och berörda myndigheter (såsom polis och räddningstjänst) i syfte att arrangera MBU (människan bakom uniformen) för att nå ut till ungdomar i kommunen
- Samarbete mellan kommunen och räddningstjänsten gällande relationsskapande insatser samt brandutbildningar riktade mot kommunala skolelever och unga föreningsanslutna
- Utveckling av samverkan med myndigheter, invånare, lokala organisationer, företag och föreningar i det brottsförebyggande arbetet
- Utveckling av samarbetet mellan skola, socialtjänst, polis och fritid inom och mellan befintliga brottsförebyggande forum, såsom SSPF, SSF och BOB-råd
- Samarbete med områdespolisen gällande barn och unga
- Samarbete med polisen och gemensam finansiering gällande polisens årliga kommunala trygghetsmätning
- Samarbete mellan kommunen (Hälsofrämjande enheten och biblioteken) och kommunpolisen gällande det bedrägeriförebyggande projektet "Våga lägga på"
- Utveckling av det brottsförebyggande samarbetet mellan miljöenheten och bygglovsenheten tillsammans med externa myndigheter, såsom polis, räddningstjänst, skatteverket och konronfogden gällande exempelvis tillsynsärenden.

Övriga kommunala aktörer kan komma att involveras i samarbetet, t.ex. socialtjänsten

3.2.2 Planerade satsningar

- Införande av kommunal samordnare för det dopingförebyggande konceptet “100% ren hårdträning”, med målsättning att diplomera samtliga gym i kommunen
- Tecknande av samverkansavtal med Västtrafik gällande kostnadsfria resor för trygghetsskapande aktörer i kollektivtrafiken
- Införande av projektet “Night Move” i syftet att skapa en trygg, drogfri och attraktiv mötesplats för barn och unga under kvälls- och nattetid, med fokus på gemenskap, tillhörighet och vuxennärvaro
- Vidtagande av åtgärder mot otrygghet, trafikfarligt beteende och ordningsstörningar kopplade till problematiska ungdomshäng. Öppna en fritidsgård för motorintresserade ungdomar, tidsstyrda digitala eller fysiska vägbommar till parkeringshuset vid Stationsvägen och kompletterande bevakningsinsatser
- Inrättande av en SIG-grupp (social insatsgrupp) bestående av skola, socialtjänst och polis. SIG-gruppen utgör part i och effektiviserar BOB-rådets operativa arbete
- Införande av policy om nolltolerans mot brott inom kommunal verksamhet (samtliga brott ska polisanmälas)
- Förnyelse av samverkansöverenskommelse mellan kommunen och polisen. Nuvarande samverkansöverenskommelse sträcker sig t.om. år 2026. Berörda ovanstående punkter bör ingå i samverkansöverenskommelsen

3.3 Kunskapshöjande insatser om vad som är brottsligt

Det har identifierats ett behov av att utbilda unga om vad som är brottsligt, i syfte att förebygga att de oavsiktligt bryter mot lagen och förstå hur handlingar påverkar andra. Även om det största ansvaret ligger hos vårdnadshavare till barn och unga har kommunen möjlighet att stötta genom utbildning och kompetensutveckling.

Då sociala medier utgör självklara plattformar för majoriteten av dagens unga, bör utbildningen omfatta såväl Internet som i det fysiska rummet. Det bör även finnas möjlighet för kommunens vårdnadshavare och övriga vuxna att erhålla kompetenshöjande insatser om vad som är brottsligt.

3.3.1 Fortsatta satsningar

- Genomförande av SNAP i skolan (årskurs 2)
- Erbjudna barngrupp (Coping Power Program) till barn mellan 8-12 år, med utmanande aggressivt beteende samtidigt som föräldrarna deltar i föräldrautbildning (KOMET)
- Konsekvenssamtal med berörda skolklasser efter avsiktliga brandtillbud
- Samarbete mellan kommunen och polisen gällande tillgängliggörande samt spridning av information om vad som är brottsligt och konsekvenserna av brott
- Tillgängliggöra och sprida information om vilka kommunala verksamheter som finns till stöd för kommunens unga samt vårdnadshavare
- Årligt utskick av folder via Unikum, till alla kommunens vårdnadshavare som har en 15-åring eller ett barn som kommer att fylla 15 år. Foldern tas fram av kommunen tillsammans med polisen och syftar till att upplysa vårdnadshavare om lagar och regler kopplade till motorfordon, som deras tonåringar får laglig rätt att nyttja. Vårdnadshavare uppmanas via foldern att diskutera folderns innehåll med sina ungdomar

3.3.2 Planerade satsningar

- Erbjudna skolklasser utbildning (Hackshield) i syfte att öka säkerheten och tryggheten för barn och ungdomar i digitala miljöer.

Utbildningen kan med fördel genomföras i samband med genomgång om vad som är brottsligt i nära relation, då stor del brottslighet i nära relation sker på nätet. Tidigare undersökning har bl.a. påvisat att det främsta våld som unga utsätts för i nära relation, är psykiskt och digitalt

- Etablering av tydliga rutiner från centralt håll inom sektor utbildning, gällande hur kommunala rektorer ska förhålla sig till lagändringarna i skollagen från 2025.

Exempelvis rutiner för polisanmälan vid misstanke om att elev har begått brott i skolmiljö, då det är viktigt att poängtera att det råder nolltolerans för brott mellan unga i skolan

4. Uppföljning

Åtgärderna ska genomföras innan nästa revidering av åtgärdsplanen. Uppföljning och redovisning av genomförda åtgärder sker årligen till förvaltningsledning, därefter informeras det kommunala Trygghetsrådet.